

Täysistunto

Torstai 4.2.2016 klo 15.59—21.43

5. Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2014

Kertomus K 6/2015 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 1/2015 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 1/2015 vp.

Keskustelu

17.57 Jaana Pelkonen kok: Arvoisa puhemies! Vuonna 2014 Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen käsittelemien aiheiden kirjo oli erittäin laaja ja samalla myös haastava. Äsken paljon puhuttu Venäjän suorittama Krimin valtaus asetti myös Euroopan neuvoston vakavan tilanteen eteen. Vastalauseena Krimin valtaukselle yleiskokous päätti poistaa Venäjän edustajilta äänioikeuden yleiskokouksessa vuoden 2014 loppuun asti. Äänioikeuden pidättämistä on sitten jatkettu, ja Ukrainan tilanne oli esillä vuonna 2014 jokaisessa yleiskokouksen istunnossa.

Itse kuuluin vuonna 2014 Euroopan neuvoston Suomen valtuuskuntaan varajäsenenä, mutta sitten varsinaisena jäsenenä kulttuuri-, tiede-, koulutus- ja mediakomiteaan, jossa erityisen paljon puhuttivat vapaa media, ilmaisun vapaus ja internet. Valmistelin tuona aikana raportin, joka hyväksyttiin huhtikuussa 2014, ja raportti käsitteli kaikkien oikeutta internetin saatavuuteen. Muutama sana tässä tuohon raporttiin liittyen:

Pääsy internetiin on perusoikeus. Kansainväliset asiantuntijat ovat todenneet sen kuuluvan sananvapauteen, mutta kun puhutaan palveluista, sen voidaan tulkita kuuluvan myös muihin oikeuksiin, kuten oikeuteen yksityiselämään. Nettiin pääsyllä on tärkeä rooli myös opetuksellisena työkaluna. Internetviestintä kasvaa huomattavaa vauhtia ja muuttaa yhä edelleen yhteiskuntiamme. Mikäli haluamme vahvistaa demokratiaa lisäämällä sähköisiä vaikuttamismuotoja, on varmistettava, että kansalaisilla on oikeasti myös mahdollisuus hyödyntää ja käyttää näitä palveluja. Raportissani muistutetaankin muun muassa siitä, että samalla kun julkishallinto siirtää palvelujaan nettiin, sen tulee myös varmistaa netin saatavuus kaikille. Muuten tasa-arvo ei toteudu ja eriarvoistuminen vain lisääntyy. Rajoittamalla netin saatavuutta rajoitetaan ihmisten mahdollisuuksia osallistua yhteiskuntaan. Siksi valtioilla ja yksityisillä palveluntarjoajilla on velvollisuus välttää nettisisällön rajoittamista, ellei sisältö ole lainvastaista. Valtioiden tulee kehittää internet-infrastruktuuria, jolla taattaisiin kaikkien tasavertainen mahdollisuus päästä nettiin. Tämä toteutetaan lainsä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2016 vp

däntöä päivittämällä sekä lisäämällä yhteistyötä yksityisten ja julkisten toimijoiden kanssa. Tarvitaan myös lisää tutkimusta ja kansainvälistä yhteistyötä.

Osana kyseisen raporttini valmistelua laadin yhteistyössä Helsingin yliopiston tutkija Riikka Koulun kanssa Euroopan neuvoston jäsenmaille suosituksia netin saatavuuden varmistamiseksi. Raportin kommentointiin saivat osallistua kaikki halukkaat Euroopan neuvoston jäsenmaissa. Raportissani muun muassa esitetään, että Euroopan neuvoston jäsenmaat varmistavat netin neutraliteetin ja lisäävät yhteistyötä yksityisten palveluntarjoajien kanssa, jotta kansalaisilla olisi edullinen ja toimiva pääsy nettiin. Kyseinen raportti siis hyväksyttiin Euroopan neuvoston istunnossa keväällä 2014, ja vaikka kyseinen raportti on nyt hyväksytty, niin näiden tavoitteiden etenemistä on tärkeää seurata myös jatkossa tiiviisti. — Kiitos.

18.01 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa herra puhemies! Vaikka saavuinkin Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskuntaan vasta vuonna 2015, niin ajattelin täydentää ja jatkaa hieman tästä, mistä edustaja Pelkonenkin puhui.

Tosiaan samanlaiset huolet, joita Etyjin näkökulmasta tässä jo esitettiin, ovat hyvin vahvasti esillä myös Euroopan neuvostossa, ja kehityskulku erityisesti Venäjän suuntaan on ollut haastava. Viimeksi tänä vuonnahan Venäjän valtuuskunta jätti itse valtakirjansa tarkistuttamatta, jotta heidän äänivaltaansa ei voitaisi estää, kuten aikaisemmin on tehty.

Myöskin, kun me puhumme median avoimuudesta, me olemme Suomessakin ajankohtaisten kysymysten äärellä. Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous keskusteli juuri viimeksi esimerkiksi Puolan tilanteesta ja päätti odottaa EU-komission selvitystä, ennen kuin ryhdytään jatkotoimiin. Suomessa tämä kytkeytyy parhaillaan menossa olevaan selvitykseen Yleisradion tulevaisuudesta, ja meidän kannattaakin olla tarkkana, kun Ylen tulevaisuutta pohditaan, että varmasti tulemme jatkossakin täyttämään kaikki moninaiset Euroopan neuvoston suositukset, joita asiaan liittyy.

Muuten Euroopan neuvostossa keskustelu on ollut hyvin samansuuntaista kuin täällä liittyen esimerkiksi pakolaiskriisiin, mutta huolestuneena olen huomannut, että myös esimerkiksi äänenpainojen koventuminen ympäri Eurooppaa heijastuu vahvasti Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen toimintaan. Toivoisin, että Suomi vahvistaisi edelleen asemaansa parlamentarisessa yleiskokouksessa ja pyrkisi aktiiviseksi sillanrakentajaksi. Vaikka Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen rooli on hieman vähentynyt viime vuosina maailmanpolitiikassa, niin katsoisin, että se on sellainen foorumi, jota meidän kannattaisi hyödyntää eduskunnasta käsinkin hieman nykyistä enemmän. Tästä olennaisin työ on tietenkin meillä valtuuskunnan jäsenillä, mutta toivon, että myös eduskuntaryhmät aktivoituisivat.

18.03 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Euroopan neuvosto on todella vuosikymmeniä tehnyt erinomaisen arvokasta ja tärkeätä työtä. Se on ollut elin, joka on sitonut eurooppalaiset valtiot ja myös kansat toisiinsa yhteisen arvoperustan kautta. Tähän arvoperustaan kuuluu kansalaisoikeusasioita ja kansalaisoikeuksien kunnioitusta, kansalaisjärjestöjen toimintamahdollisuuksia, vaalien tarkkailua ja myös vapaata tiedonvälitystä. Kaikissa näissä asioissa meidän pitää olla avoimia ja valmiit kertomaan, mitä itse teemme, ja samalla, että tämä sitoutuminen näihin eurooppalaisiin arvoihin ja Euroopan neuvoston asiakirjoihin tai julistuksiin on aidosti voimassa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2016 vp

Euroopan neuvoston puolella ollaan nyt samassa tilanteessa tämän dialogin vaikeuden kanssa kuin Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen puolella. Kun me olemme eri mieltä — joita tilanteita tulee jatkossakin olemaan, toivottavasti ei niin vakavia kuin ne, mitkä liittyvät tähän Ukrainan ja Krimin tapaukseen — niin sitten kysymys kuuluu, miten vuoropuhelu mahdollistetaan, jotta voitaisiin hakea ratkaisua. Tiedämme tämän Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen ratkaisun Suomen osalta, että Suomi päätyi siihen, että duuman puhemies ei annettu viisumia saapua tänne. Sitten tiedämme, että Euroopan neuvostossa on äänestyksen jälkeen päädytty epäämään Venäjän duuman valtuuskunnan valtakirjat sekä yleiskokouksen että komiteatyön osalta.

Kun tässä edellä edustaja Pelkonen viittasi näihin päätöksen syihin, niin kysyn valtuuskunnan suomalaisilta läsnä olevilta jäseniltä: Miten on ajateltu kulkea tästä eteenpäin? Onko niin, että voidaan palauttaa Venäjän valtuuskunnan valtakirjat, heidän oikeutensa, ennalleen sen jälkeen, kun Krim on palannut Ukrainalle, vai onko tässä joitain muita edellytyksiä, joita vaaditaan, jotta tämä normaali tilanne ja valtuuskuntien kohtaaminen Euroopan neuvoston puitteissa voisi tapahtua? On tärkeätä, että suomalaisilla, myös niillä suomalaisilla, jotka siellä edustavat koko Suomen eduskuntaa — hehän eivät ole siellä yksityishenkilöinä vaan vähän laveammalti edustamassa omia poliittisia ryhmiään eduskunnan antamalla valtakirjalla — on joku näköala, miten sitten, kun ongelma on syntynyt, (Puhemies koputtaa) sitä asiaa hoidetaan. Tähän mennessä en ole nähnyt vastausta siihen, miten tämä aiotaan ratkaista, ja jään odottamaan tästä viisasta opastusta.

18.05 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa puhemies! En tiedä, voinko tarjota viisautta tai opastusta, mutta voin tarjota ajankohtaistatsauksen tynkää ainakin. Venäjällehän on takaportti auki heidän valtakirjojensa osalta sikäli, että kun maassa seuraavan kerran on duumavaalit, niin sen jälkeen voidaan valtakirjat jättää tarvittaessa uudelleen, tai näin ainakin ymmärsin.

Mutta se varsinainen kysymys siitä, miten Venäjän kanssa aiotaan jatkossa toimia, tuntuu olevan koko lailla auki. Ukrainalaiset toimivat aktiivisesti Euroopan neuvostossa, ja heidän kantansa on hyvin selvä, ja se nauttii laajaa luottamusta. Tämä asia on yksittäisen edustajan näkökulmasta jopa jossain määrin lakaistu nyt siellä useiden käynnissä olevien arjen poliittisten kysymysten alle. Edustaja Heinäluoma on aivan oikeassa siinä, että jonkinlainen ratkaisu täytyisi löytää, sillä jos me ylipäättään haluamme löytää tähän kriisiin ja konfliktiin, joka Itä-Ukrainassa on meneillään, jonkinlaisen kestävä ratkaisun, me tarvitsemme siihen neuvottelupöytään kaikki mahdolliset dialogit, mitä me voimme kaikilla mahdollisilla foorumeilla käydä.

18.07 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Toivoisin, että tähän voitaisiin palata ja että meidän Euroopan neuvoston valtuuskunta omalta osaltaan kehitteli vähän ajatuksia, miten tässä kuljetaan eteenpäin. Ilmeisesti on niin, että Venäjä on nyt tehnyt päätöksen, että se ei tule enää maksamaan täyttä Euroopan neuvoston jäsenmaksua, mikä tulee aiheuttamaan huomattavan loven Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen budjettiin ja sitä kautta käytännön toimintoihin. Siinä voi tietysti olla niin, että jos heillä ei ole äänioikeutta eikä sitä kautta vaikutusmahdollisuuksia, niin voi olla vaikea laittaa vaatimuksia, että pitää täydet jäsenmaksut maksaa. Mutta niin tai näin, täällä alkaa tulemaan käytännön vaikutuksia eteenpäin, ja silloin sen miettimisessä, miten näitä ongelmia ratkais-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2016 vp

taan, meillä perinteisesti on ollut niin Etyjissä kuin Euroopan neuvostossa kuin YK:ssakin ajatuksia tarjottavana. Ehkä niitä ajatuksia nyt pitäisi sitten lähteä kehittämään.

18.08 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa puhemies! Täydennän vielä. Tosiaan edustaja Heinäluoma esitti mielipiteitä, joista olen aivan samaa mieltä, ja näin meidän on syytä edetä, ja varmasti valtuuskunta tätä nyt miettii.

Kun puhumme konflikteista, jotka ovat vaarassa jäätyä, niin Euroopan neuvoston jäsenmaiden alueellahan on myös useita jo olemassa olevia jäätyneitä konflikteja, tai ainakin muutamia. Tulee mieleen esimerkiksi Vuoristo-Karabahin konflikti Armenian ja Azerbaidžhanin välillä, joka on edelleen olemassa ja ei ole itse asiassa edes niin jäätynyt enää, mutta siitä huolimatta nämä molemmat osapuolet ovat neuvostossa jäseninä ja he keskustelivatkin jopa siitä, jos eivät keskenään, niin ainakin muiden kanssa. Tätä kautta lähtisin siitä, että jonkinlainen työmalli pitäisi löytää, niin kuin edustaja Heinäluoma sanoi, koska Euroopan neuvosto on aiemminkin kohdannut vastaavia tilanteita, toki ei Venäjän kokooisen valtion kanssa.

18.09 Ilkka Kanerva kok: Arvoisa puhemies! Tässä ollaan kyllä aika ytimessä näiden parlamentaaristen elinten kohdalla, ja jokaisessa on hieman oma kulttuurinsa. Olen kyllä huomannut, että Euroopan neuvoston parlamentaarisessa yleiskokouksessa hyvin tärkeää roolia, ei ratkaisevaa mutta hyvin keskeistä roolia, näyttelevät kuitenkin poliittisten ryhmien asennoituminen, siellä tehtävät järjestelyt, siellä tapahtuvat linjaukset sen osalta, miten suhtaudutaan muun muassa tässä nyt käsillä, keskustelussa olleeseen Venäjän valtakirjakysymykseen. Tietysti on niin, että mitä vahvempi on näiden poliittisten ryhmien aktiiviteetti, mitä intensiivisempää se työskentely on, sitä vähemmän luonnollisesti jää happea kansallisten valtuuskuntien omille linjauksille, ja kääntäen.

Mutta minun on pakko sanoa, että en ole hyvistä yrityksistä huolimatta ihan perillä minäkään siitä, minkälaisia kantoja Suomen valtuuskunnalla tässä asiassa on, koska mikäli Suomi haluaa korkeaa profiilia tai merkittävää otetta, vaikutusvaltaa näissä kysymyksissä, niin sehän voi olla myöskin niin, että jos Suomella on hyvin tehty kotiläksyt ja niihin on valmistauduttu poliittisesti kunnolla, niin suomalaiset voivat varmasti niin EPP-ryhmässä kuin sosialistiryhmässäkin ja ALDEssa yhtä lailla vaikuttaa omalla tavallaan siihen, minkälaisiin kannanottoihin niissä poliittisissa ryhmissä puolestaan päädytään.

18.10 Antti Kaikkonen kesk: Arvoisa puhemies! Tuolla Euroopan neuvoston parlamentaarisessa yleiskokouksessa itsekkin istuneena pidän kyllä sitä suuressa arvossa. Ylipäätään näitten eurooppalaisten kriisien ehkäisyssä ja hoidossa ja ratkaisuissa on tärkeää, että on parlamentaarisia keskusteluyhteyksiä, ja Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous on kyllä niistä mielestäni ihan tärkeimpien joukossa. On toivottavaa, että tämä keskusteluyhteys tulevaisuudessa palautuu. Se voi olla yksi väylä ratkoa näitä Euroopan tulehtuneita tilanteita, ei siitä ainakaan haittaa käsittääkseni ole. Sen sijaan jos Venäjän irtautuminen Euroopan neuvostosta jatkuu, niin sillä voi sitten hyvinkin olla vaikutuksia myöskin Venäjän ihmisoikeustilanteeseen, eikä välttämättä parempaan suuntaan. Tämäkin näkymä on syytä huomioida.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2016 vp

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 6/2015 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.